

market of Ukraine was carried out in terms of functional and emotional benefits, and the competitive advantages of the «ANC» company were determined.

According to the results of the functional and emotional benefits assessment of the researched chain, gaps between positioning and consumer perception of the brand of the researched pharmacy chain were determined. Differences were found in the benefits of «affordable prices» and «social responsibility», which respondents highlighted during positioning, but these indicators received low average ratings. However, the pharmacy chain «ANC» has a powerful established corporate brand, which contributes to the effective functioning of the company in difficult economic and political conditions and provides a number of competitive advantages.

Key words: brand, pharmacy chain, competitiveness, consumers, pharmaceutical market

УДК 615.014.21:615.453.42:638.135

АНАЛІЗ АСОРТИМЕНТУ ПРОТИВИРАЗКОВИХ ЗАСОБІВ ТА ЇХ НАЯВНІСТЬ У СУЧАСНИХ МЕДИКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОКУМЕНТАХ

Белік Г. В., Ткачова О. В., Щокіна К. Г., Бутко Я. О.

Belik-69@ukr.net

РЕЗЮМЕ

Результати маркетингового аналізу вітчизняного ринку показали, що інгібітори протонної помпи у 2023 р. були представлені 6 МНН, 101 торговим найменуванням. Антагоністи H₂-гістамінових рецепторів на ринку були присутні в обмеженому асортименті – 3 МНН, 27 торгових найменувань. Препарати представлені переважно закордонними виробниками (59,4%) і мали широкий діапазон цін (від 9,99 до 2911,63 грн.). За результатами формального VEN-аналізу наявності противиразкових препаратів у п'яти медико-технологічних документах, що регламентують фармакотерапію пептичної виразки та гастроезофагеальної хвороби встановлено, що більшість МНН відносяться до групи V, тобто є життєвонеобхідними. До Національних МТД входять 77,8-89% МНН препаратів, що в основному відповідає Британському національному формуляру (77,8%). До препаратів, що увійшли до всіх п'яти МТД належать ранітидин та омепразол, а до до 4-х МТД увійшли пантопразол, лансопразол, рабепразол, езомепразол.

Ключові слова: виразкова хвороба; маркетингові дослідження; противиразкові препарати; фармацевтичний ринок; медико-технологічні документи.

Вступ. Кислотозалежні захворювання є однією з найбільших розповсюджених хвороб шлунково-кишкового тракту. До них належать гастроезофагеальна рефлюксна хвороба (ГЕРХ), пептична виразка шлунка та

дванадцятипалої кишки, асоційовані або не асоційовані з *Helicobacter pylori*, синдром Золлінгера-Еллісона [1, 2, 3, 4]. Зокрема, в Україні розповсюдженість ГЕРХ становить 21-30%. На пептичну виразку шлунку щороку хворіють приблизно 1050000 пацієнтів. Пептичну виразку шлунку та пептичну виразку дванадцятипалої кишки у нашій країні вперше діагностують у 70 тисяч хворих щорічно [5, 6].

Проблема фармакотерапії пептичної виразки шлунку та ГЕРХ є дуже важливою у медицині та фармації. Противиразкові засоби на фармацевтичному ринку представлені групою A02 – препарати для лікування кислотозалежних захворювань. До них належать H_2 -гістаміноблокатори та інгібітори протонної помпи, що займають центральне місце у фармакотерапії пептичної хвороби шлунку та ГЕРХ [7].

Інгібітори протонної помпи (ІПП) та антагоністи H_2 -гістамінових рецепторів на даний час займають провідну позицію в лікуванні кислотозалежних захворювань. Їм належить провідна роль в якості курсової та підтримуючої терапії гастроезофагальної рефлексної хвороби (ГЕРХ), вони є основою як обов'язковий компонент лікування виразкової хвороби та ерадикаційної антихелікобактерної терапії. Препарати даних фармакологічних груп мають свої фармакологічні особливості за механізмом дії, показаннями до застосування, клінічною ефективністю. Доцільним стало проведення аналізу асортименту противиразкових препаратів на фармацевтичному ринку України їх наявності у сучасних медико-технологічних документах, що регламентують фармакотерапію пептичної виразки та гастроезофагеальної хвороби.

Мета даної роботи – аналіз асортименту противиразкових препаратів на фармацевтичному ринку України протягом 2023 року та аналіз наявності препаратів даної групи у медико-технологічних документах, що регламентують фармакотерапію пептичної виразки та гастроезофагеальної хвороби.

Матеріали та методи досліджень. Для аналізу асортименту інгібіторів протонної помпи та антагоністів H_2 -гістамінових рецепторів використовували дані Державного реєстру ЛЗ України [8] та класифікацію АТС, що наведена на сайті Компендіум on-line. Роздрібні ціни на препарати аналізували за даними онлайн-сервісу Tabletki.ua, який надає інформацію про наявність лікарських засобів у вітчизняних аптеках.

Для проведення аналізу наявності препаратів у медико-технологічних документах, що регламентують фармакотерапію пептичної виразки та гастроезофагеальної хвороби, застосовували формальний VEN-аналіз. Формальний VEN-аналіз дозволяє розділити усі лікарські засоби на життєво необхідні – V (англ. Vital – життєво важливі), які включені в медико-технологічні документи (МТД), а також, другорядні лікарські засоби – N (англ. Non-essentials

– неважливі) [9]. Формальний VEN аналіз проводили за наявністю засобів для лікування пептичної виразки шлунку та гастроезофагальної рефлюксної хвороби МТД: Державний формуляр лікарських засобів (ДФЛЗУ, 15 випуск) [10], Національний перелік основних ЛЗ України (2017 р.) [11], Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги (УКПМД) хворим з пептичною виразкою шлунка та дванадцятипалої кишки (2023 р.) [12], Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної медичної допомоги Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба (2013 р.) [13], Британський національний формуляр (БНФ) (2023 р.) [14].

Результати досліджень. Результати аналізу асортименту інгібіторів протонної помпи та антагоністів H₂-гістамінових рецепторів представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз асортименту антагоністів H₂-гістамінових рецепторів та інгібіторів протонної помпи на фармацевтичному ринку України за 2023 рік

№ п/п	АТС код та МНН препарату	Кількість торгових назв	Співвідношення вітч./інозем. ЛЗ	Діапазон цін (мін – макс) у гривні
1	A02BC01 Омепразол	35	16/19	19,82-1194,51
2	A02BC02 Пантопразол	49	6/43	62,38-1326,68
3	A02BC03 Ланзопразол	4	1/3	56,60-201,56
4	A02BC04 Рабепразол	17	5/12	51,05-602,94
5	A02BC05 Езомепразол	24	4/20	84,94-2911,63
6	A02BC06 Декслансопразол	2	0/2	384,57-506,89
7	A02BA02 Ранітидин	15	12/3	9,99-352,20
8	A02BA03 Фамотидин	9	6/3	5,88-364,30
9	A02BB01 Мізопростол	3	2/1	117,08-353,33
<i>Усього препаратів на ринку</i>		<i>128</i>	<i>52/76</i>	<i>9,99-2911,63</i>

При аналізі фармацевтичного ринку України за 2023 р. на ринку серед інгібіторів протонної помпи та антагоністів H₂-гістамінових рецепторів було встановлено 9 МНН, що були представлені 128 торговими найменуваннями (ТН). Препарати в основному представлені іноземними виробниками (59,4%) із Німеччини, Швейцарії, Угорщини, Великобританії, Індії, Польщі, Франції, Турції, Бельгії, Ізраїлю, Канади. Діапазон цін коливався від 9,99 грн. до 2911,63 грн. Найменш вартісним виявився ЛЗ Ранітидин, Кусум Фарм (Україна), табл. 150 мг №20, а найбільш вартісним – ЛЗ «Нексіум» компанії, AstraZeneca

(Великобританія) пор. д/п р-ну д/ін. та інф. 40 мг фл., №10. Ринок ЛЗ представлений у вигляді капсул, гранул, таблеток, розчинів для ін'єкцій. Серед ІПП, що у 2023 р. представлені в широкому асортименті на ринку, переважали ЛЗ іноземного виробництва (59,4%).

Отже, противиразкові препарати на фармацевтичному ринку мали широкий діапазон цін, що дозволяє оптимізувати витрати на лікування хворих з кислотозалежними захворюваннями.

Метою наступного дослідження стало проведення формального VEN-аналізу засобів для лікування пептичної виразки шлунку та гастроезофагальної хвороби, представлених на фармацевтичному ринку інгібіторами протонної помпи та антагоністами H₂-гістамінових рецепторів. Отримані результати наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

**Наявність препаратів для лікування хворих на пептичну виразку та
гастроезофагальну рефлюксну хворобу у нормативних медико-
технологічних документах**

№	АТС-код	МНН препарату	Наявність МНН ЛЗ у МТД			
			ДФЛЗУ, 15 ви-пуск (2023)	Національний перелік ОЛЗ (2017)	БНФ, 84 випуск (2023)	Уніфіковані клінічні протоколи (2023, 2013 рр.)
1	A02BA02	Ранітидин	V	V	V	V
2	A02BA03	Фамотидин	V	N	V	V
3	A02BB01	Мізопростол	N	V	V	N
4	A02BC01	Омепразол	V	V	V	V
5	A02BC02	Пантопразол	V	N	V	V
6	A02BC03	Лансопразол	V	N	V	V
7	A02BC04	Рабепразол	V	N	V	V
8	A02BC05	Езомепразол	V	N	V	V
9	A02BC06	Декслансо-празол	V	N	N	N

Примітка: V – життєво-необхідний препарат, що наявний в нормативному документі; N – другорядний препарат, що відсутній у нормативному документі

Отримані результати формального «формального» VEN-аналізу показали, що:

- ✓ до чинного 15 випуску Державного формуляра ЛЗ увійшли такі 8 МНН ЛЗ із 9 досліджених, що становить 89% від загальної кількості: серед них монопрепарати – Ранітидин, Фамотидин, Омепразол, Пантопразол, Лансопразол, Рабепразол, Езомепразол, Декслансопразол.
- ✓ до Національного переліку основних ЛЗ України увійшли 3 ЛЗ з 9: Ранітидин, Мізопростол, Омепразол, які є у державних програмах з реімбурсації. Отже, дуже мала кількість препаратів підлягає реімбурсації (33,3%).
- ✓ Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги хворим на пептичну виразку шлунку та дванадцятипалої кишки (2023 р.) та уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги хворим на гастроєзофагальну рефлюксну хворобу (2013 р.), включають 7 МНН ЛЗ із 9 досліджених, що становить 77,8% від загальної кількості.
- ✓ проведений аналіз BNF показав, що в цей документ включено 7 МНН ЛЗ із 9 досліджених, що становить 77,8% від загальної кількості досліджених МНН ЛЗ.

Тільки два препарати – ранітидин та омепразол увійшли до всіх проаналізованих нормативних МТД. До 4-х МТД (окрім Нац. переліку) увійшли пантопразол, лансопразол, рабепразол, езомепразол.

Отже, після проведення формального VEN-аналізу наявних препаратів для лікування пептичної виразки та гастроєзофагальної хвороби у п'яти МТД було виявлено, що більшість МНН препаратів входять до Національних МТД (77,8-89%), що в основному відповідає Британському національному формуляру (77,8%). Але деякі МТД є застарілими та потребують оновлення. Наприклад, Уніфікований клінічний протокол первинної і вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги гастроєзофагальної хвороби, останній випуск якого датується 2013 роком. Крім того встановлено, що всього лише 3 препарати підлягають реімбурсації. Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної медичної допомоги (УКПМД) пептичної виразки шлунку та дванадцятипалої кишки був оновлений у 2023 р., що свідчить про поступове оновлення нормативної бази в Україні. Лікарські засоби з УКПМД та BNF майже збігаються між собою, що свідчить про відповідність оновленого клінічного протоколу міжнародним вимогам та стандартам лікування пептичної виразки шлунку та дванадцятипалої кишки.

Висновки:

1. Інгібітори протонної помпи та антагоністи H₂-гістамінових рецепторів у 2023 р. на фармацевтичному ринку України були представлені 128 торговими назвами на основі 9 МНН переважно іноземних виробників (59,4%). Препарати мали широкий діапазон цін (від 9,99 до 2911,63 грн.), що дозволяло оптимізувати витрати на лікування хворих на кислотозалежні захворювання. Препарати досліджуваних груп у 2023 році на українському фармацевтичному ринку крім українських виробників були представлені виробниками з 11 країн. Лідерами на фармацевтичному ринку були препарати: омепразолу (35 ТН), пантопразолу (49 ТН), рабепразолу (17 ТН) та езомепразолу (24 ТН). Найменш вартісним виявився ЛЗ Ранітидин, Кусум Фарм (Україна), табл. 150 мг №20, а найбільш вартісним – ЛЗ «Нексіум», AstraZeneca (Великобританія) пор. д/п р-ну д/ін. та інф. 40 мг фл., №10.
2. За формальним VEN-аналізом в 5-ти МТД (ДФЛЗУ, Нац. перелік основних ЛЗ України, УКПМД хворим з пептичною виразкою шлунка та дванадцятипалої кишки, УКПМД хворим на гастроєзофагальну рефлюксну хворобу, Британський національний формуляр) встановлено, що до Національних МТД входять 77,8-89% МНН препаратів, що в основному відповідає Британському національному формуляру (77,8%). До препаратів, що увійшли до всіх п'яти МТД належать ранітидин та омепразол, а до препаратів, що увійшли до 4-х МТД (окрім Нац. переліку) належать пантопразол, лансопразол, рабепразол, езомепразол, що дає їм реальні можливості для застосування в клінічній практиці при лікуванні хворих на пептичну виразку та гастроєзофагальну рефлюксну хворобу.

Список використаних джерел:

1. Adachi K, Mishiro T, Toda T et al. Effects of Helicobacter pylori eradication on serum lipid levels. J Clin Biochem. Nutr. 2018; 62(3): 264–269.
2. Attwood SE, Ell C, Galmiche JP et al. Longterm safety of proton pump inhibitor therapy assessed under controlled, randomised clinical trial conditions: data from the SOPRAN and LOTUS studies. Aliment Pharmacol Ther. 2015; 41 (11): 1162–1174.
3. Bredenoord A.J., Pandolfino J.E., Smout A.J. Gastroesophageal reflux disease. Lancet. 2013. Vol. 381. P. 949.
4. Buzas G. M. Metabolic consequences of Helicobacter pylori infection and eradication. World J Gastroenterol. 2014; 20 (18): 5226–5234.
5. Кізлова Н. М., Комар О. М., Трилевич О. Д. Особливості захворюваності, поширеності виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки серед різних верств населення з аналізом основних показників наданої медичної

- допомоги у Вінницькій області та Україні. Вісник Вінницького національного медичного університету. 2017. Т.21. № 2. С. 524-529.
6. Очеретько О. М., Кізлова Н. М. Оцінка ефективності програми реабілітації пацієнтів з ерозивно–виразковими ушкодженнями шлунка та дванадцятипалої кишки за тривалістю періоду до наступної госпіталізації. Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2015. Том. 1. Вип. 2. С. 20–26.
 7. Тихонов О. І., Богдан Н. С., Шпичак О. С. Маркетингові дослідження вітчизняного ринку противиразкових препаратів та їх доступності для населення України. Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. 2016. № 4. С. 78-86.
 8. Державний реєстр лікарських засобів України. URL: <http://www.drlz.com.ua/>
 9. Яковлева Л. В., Бездітко Н.В., Герасимова О.О., Міщенко О.Я., Карбушева І.В., Ткачова О.В., Беркало Н.М. Фармакоекономіка: навч. посіб. для студ. ВНЗ; за ред. Л. В. Яковлевої. 2 вид. Вінниця, НОВА КНИГА, 2017. 208 с.
 10. Державний формуляр лікарських засобів. 15 випуск. 2023. 1291 с. URL: https://gb.expertus.com.ua/content/attachments/group_10013808/168725235491.pdf
 11. Національний перелік основних лікарських засобів. 2017. 64 с. URL: https://moz.gov.ua/uploads/0/3799-nacperelic_dodatok_web.pdf
 12. Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної медичної допомоги пептичної виразки шлунку та дванадцятипалої кишки. URL: https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2023/08/ukpmd_1514_25082023.pdf
 13. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної медичної допомоги Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба. URL: https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/11/2013_943_ukpmd_gerx.pdf
 14. Британський національний формуляр. URL: <https://nhathuocngocanh.com/wp-content/uploads/2023/05/BNF-84-British-National-Formulary-in-2023.pdf>

SUMMARY

The results of the marketing analysis of the domestic market showed that in 2023, proton pump inhibitors were represented by 6 INNs and 101 trade names. Antagonists of H₂-histamine receptors were present on the market in a limited assortment - 3 INN, 27 trade names. The drugs are presented mainly by foreign manufacturers (59.4%) and had a wide range of prices (from UAH 9.99 to UAH 2,911.63). According to the results of a formal VEN-analysis of the presence of antiulcer drugs in five medical and technological documents (MTDs) regulating the pharmacotherapy of peptic ulcer and gastroesophageal disease, it was established that the majority of INNs belong to group V, that is, they are vital. National MTDs include 77.8-89% of INN drugs, which mainly corresponds to the British National Formulary

(77.8%). Ranitidine and omeprazole are included in all five MTDs, and pantoprazole, lansoprazole, rabeprazole, esomeprazole are included in 4 MTDs.

Key words: ulcer disease; marketing researches; anti-ulcer drugs; pharmaceutical market; medical and technological documents.

УДК 615.1:616-051:303.022(477)

ПЕРСОНАЛІЗОВАНІ ПІДХОДИ ДО НАДАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДОПОМОГИ: СУЧАСНИЙ ЗАПИТ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Білоусова Н. А.

Національний університет охорони здоров'я України

імені П.Л. Шупика, Україна

arinatala@gmail.com

РЕЗЮМЕ

Надання якісної пацієнт-орієнтованої фармацевтичної допомоги будується на засадах доказової медицини та вимагає від фармацевтичних працівників використання сучасних підходів до визначення та розуміння потреб пацієнтів у фармацевтичній допомозі, відповідно і фармацевтичному забезпеченні та покращенню доступу населення до ЛЗ. Метою нашого дослідження є визначення поширених сучасних трендів та продуктів серед українських споживачів ЛЗ на основі частоти запитань за ключовими словами. Використано *методи* аналізу відкритих даних та аналізу пошукових запитань за допомогою пошуку Google Trends на платформі Google. Досліджено сайти глобальних міжнародних організацій, сайти товариств кардіологів, українських баз статистичних даних. Проаналізовано наукові публікації, розміщені в українських інформаційно-наукових базах даних (NRAT, OUCI) та наукометричних базах Scopus, Web of Science, PubMed, MedLine, BMJ, Embase. Використано методи контент-аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення. *Висновки.* Сучасний запит українського суспільства вимагає персоналізованих підходів до надання фармацевтичної допомоги, заснованої на доказах. З'ясовано основні тренди за категоріями в Google Trends на платформі Google – «проблеми із здоров'ям», «порушення сну», «серце». Обґрунтовано необхідність гнучких підходів в інформаційному просторі до надання повної інформації по застосуванню фармакотерапії ЛЗ при відповідальному самолікуванні з метою попередження захворюваності та збереження здоров'я українського населення. Актуалізовано необхідність перегляду та розширення протоколів надання фармацевтичної допомоги на засадах доказової медицини.

Ключові слова: фармацевтична допомога, доказова медицина, фармакотерапія, фармацевтичний працівник, неінфекційні захворювання.

В умовах сучасної пацієнт-орієнтованої фармацевтичної практики